

Asia: OPH-3855-2024 /perusopetus

Lausuntopyyntö perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista

Lausunnonantajan lausunto

Kirjoita lausuntopalaute erikseen jokaisesta luvusta. Lopuksi voit kirjoittaa myös muita huomioita lausunnosta ja tiivistää lausunnon keskeisen sisällön.

-

Lukua 4 koskevat huomiot

Lukua 4 koskevat huomiot

Kappaleessa 4.2.2. todetaan, että ”Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä huolehditaan siitä, että oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä, ja oppimiseensa ja yhteisön jäsenenä toimimiseen sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä”. Kappaleessa 4.5. Paikallisesti sovittavat asiat kuitenkin linjataan, että ”Opetuksen järjestäjän harkintaan kuitenkin jää, miten opetuksen järjestäjä mahdollistaa tarkoituksenmukaiset oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja toiminnan resursoinnin.”

Diabetesta sairastaville lapsille oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ovat erityisen tärkeitä, koska perusopetuslain oppimisen ja koulunkäynnin tukea uudistavassa hallituksen esityksessä HE114/2024 vp todetaan niiden olevan yksi keino varmistaa diabetesta sairastavien ja muiden pitkäaikaissairaiden lasten tuki koulussa. Samoin hallituksen esityksen perusteluissa luodaan odotuksia sille, että niistä ohjeistetaan tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa Opetushallituksen toimesta.

Se, että oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen mahdollistaminen ja toiminnan resursointi jää nyt opetussuunnitelman perusteissa paikallisesti sovittavaksi opetuksen järjestäjän harkintavallan alle, ei edistä oppilaiden yhdenvertaisuutta.

Lukua 5 koskevat huomiot

Luvun 5.4 alalukuja koskevat huomiot

Luvussa 5.4.6. "Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu" käytetään toistuvasti termiä "erikoissairaanhoidossa oleva oppilas". Tuomme esiin, että esimerkiksi diabetesta sairastavat lapset ovat tavallisesti erikoissairaanhoidon asiakkaita, mutta he eivät ole sellaisessa tilanteessa, jossa luvussa kuvattuja toimia edellytettäisiin. Sama koskee esimerkiksi reumaa tai muita erikoissairaanhoidon poliklinikoilla hoidettavia pitkäaikaissairauksia sairastavia lapsia. Oikeampi termi voisikin olla erikoissairaanhoidon osastohoidossa oleva tai osastohoitoa säännöllisesti tarvitseva oppilas.

Lisäksi huomioimme, että perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa jäävät nyt vaille huomiota sellaiset pitkäaikaissairaudet, jotka edellyttävät esimerkiksi lääkehoitoon liittyviä järjestelyjä. Niin ikään parhaillaan lausunnolla olevien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvussa 5.4.2. "Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö" nämä tulevat eksplisiittisesti huomioituiksi seuraavasti: "Lapsi saattaa tarvita esiopetuksen aikana pitkäaikaissairauden hoitoon, lääkitykseen ja/tai ruokavalioon liittyviä järjestelyjä. Terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa tehdään yhteistyötä esimerkiksi esiopetuksen henkilöstön ohjauksen ja konsultaation osalta." Esitämme vastaavaa lisäystä myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, esimerkiksi lukuun 5.4.6. tai lukuun 7.6. (ks. huomioimme lukuun 7.6.).

Lukua 5.6 koskevat huomiot

-

Lukua 6 koskevat huomiot

Palautetta ja konkreettisia muutosehdotuksia perusteluonnoksen lukuun 6.

Luvussa 6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin todetaan, että "Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole terveydellisistä syistä sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta." Diabetesliitto tuo esiin, että diabetesta sairastavien lasten vanhempien kyselyssä varhaiskasvatuksesta ja koulusta jopa lähes viidennes vanhemmista kertoi lapselleen tulleen poissaoloja siksi, että hänen diabeteksen hoidostaan ei ollut kyetty huolehtimaan varhaiskasvatuksessa tai koulussa. Opetussuunnitelman perusteisiin emme tältä osin esitä muutosta, mutta tuomme Opetushallituksen tietoon, että lasten oikeus opetukseen vaarantuu heidän sairautensa vuoksi kestävämmällä tavalla, eivätkä diabetesta sairastavien lasten poissaolot aina johdu lasten vapauttamisesta terveydellisistä syistä vaan siitä, että heidän terveydentilansa edellyttämistä tukitoimista ei koulussa kyetä huolehtimaan. Tämä on vakava lasten sivistyksellisten perusoikeuksien laiminlyönti.

Lukua 7 koskevat huomiot

7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

7.1 Oppilaan oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen

-

7.2 Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja johtaminen

Luvussa kuvatuksi ”oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä” tarkoitetaan muiden asioiden lisäksi mm. oppilaiden kanssa työskentelevien koulunkäyntiavustajien tai koulunkäynninohjaajien hyödyntämistä oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukena.

Huomioimme, että koulunkäynninohjaajat ovat diabetesta sairastaville lapsille olennainen oppimisen edellytyksiä tukeva opetusjärjestely, joka tosiasiallisesti mahdollistaa heidän osallistumisensa yhdenvertaisesti opetukseen avustamalla omahoidossa, ml. lääkityksen toteutuksessa.

Olemme huolissamme siitä, että opetussuunnitelman perusteissa jätetään oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja niiden riittävyyden arviointi liiaksi opetuksen järjestäjän harkinnan ja resursoinnin varaan, ks. erityisesti huomioimme kappaleeseen 4.

7.3 Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja niiden tavoitteet sekä järjestäminen

Ryhmäkohtaisten tukitoimien suunnittelu, tarjonta ja toteutus valtakunnallisesti yhdenmukaisesti ja yhdenvertaisesti on tärkeää. Tukimuotojen tavoitteet, laajuus ja toteutusmuodot eivät tule riittävän selkeästi ohjeistetuksi. Esimerkiksi yleistä tukiopetusta voidaan antaa oppituntien yhteydessä, erillisinä lisätunteina, pienryhmäopetuksena tai henkilökohtaisena ohjauksena. Kaikkien keinojen tulisi olla käytössä jokaisessa koulussa oppilaiden tarpeita vastaavasti.

7.4 Oppilaskohtaiset tukitoimet

-

7.5 Perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

-

7.6 Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite

Luvussa viitataan perusopetuslain tulossa olevaan pykälään 20i (HE114/2024vp), joka koskee opetuksen järjestämistä oppilaille, joilla on oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite. ”Oppimiskykyyn vaikuttava” tulisi lisätä myös opetussuunnitelman perusteisiin jo otsikkotasolla ja kautta linjan. Oppilaille on muitakin sairauksia, kuten diabetes ja muut pitkäaikaissairaudet, jotka eivät kuitenkaan edellytä tässä luvussa ohjeistettuja toimenpiteitä.

Lisäksi tämän kappaleen loppuun tulisi lisätä hallituksen esityksen 114/2024 vp ko. pykälän perusteluja vastaavasti, että

”Sellaiset pitkäaikaissairaudet ja muut sairaudet, jotka eivät vaikuta lapsen oppimiskykyyn, voidaan huomioida perusopetuslain 20 b §:n mukaisilla oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä, jotka määritellään opetussuunnitelmien perusteissa luvussa 7.2. Tällaisia ovat esimerkiksi perusopetuslain 37 §:ssä säädetty riittävä määrä koulunkäyntiavustajia, jotka voivat tukea oppilasta koulunkäynnissä ja opetukseen osallistumisessa. Lisäksi oppilaat, joilla on pitkäaikaissairaus, esimerkiksi diabetes, joka ei vaikuta oppimiskykyyn, voidaan huomioida myös muilla lapsen yksilöllisten tarpeiden edellyttämällä järjestelyillä oppilaiden yhdenvertaisuuden ja hyvinvoinnin takaamiseksi.”

Tällä esittämällämme lisäyksellä myös päivittäistä omahoidon tukea tarvitsevat diabetesta sairastavat oppilaat tulisivat opetussuunnitelman perusteissa huomioiduksi, kuten hallituksen esityksessä indikoidaan tehtävän, ja näin toteutettaisiin hallituksen esityksen perustelujen edellyttämä tarkennus.

7.7 Opetusryhmien muodostaminen

-

7.8 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

-

7.9 Tuen jatkumo nivelvaiheissa, yhteistyö ja sujuva tiedonsiirto

-

7.10 Paikallisesti päätettävät asiat

-

Muut huomiot

Muita huomioita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteluonnoksesta

Diabetesta sairastavat lapset tarvitsevat koulunkäynnin tukimuotona omahoidon tukea diabeteksen päivittäisiin hoitotoimiin, kuten verensokeritason seurantaan, hiilihydraattilaskentaan, insuliinimäärän arviointiin ja insuliinin annosteluun. Lasten tuen tarve on yksilöllinen ja vaihtelee valvonnasta, muistuttelusta ja yksittäisistä hoitotoimista kokonaisvaltaiseen hyvinvoinnin seurantaan ja jatkuvaan tukeen.

Käytännössä diabetesta sairastavat lapset saavat omahoidon tukea, jonka toteutus kirjataan lääkehoitosuunnitelmaan/omahoidon tuen suunnitelmaan, ja jonka toteuttamiseksi nimetään vastuu- ja varahenkilöt. Yleisimmin omahoidon tukea toteuttavat ryhmäkohtaiset koulunkäynnin ohjaajat/avustajat, ellei lapsen tarve muuta edellytä. Diabetesta sairastavien lasten tarvitsema omahoidon tuki koulupäivän aikana järjestyy vaihtelevasti.

Diabetesliitto saa säännöllisesti palautetta diabetesta sairastavien lasten vanhemmilta ja kysymyksiä koulujen henkilökunnalta diabetekseen liittyvän omahoidon tuen toteuttamisen haasteista koulupäivän aikana. Tavoittemme on, että diabetesta sairastavien lasten omahoidon tuki koulupäivän aikana olisi jatkossa nykytilaa turvatumpi ja sääntelyltään selkeämpi.

Siksi pyydämme Opetushallitusta kiinnittämään huomiota tarpeeseen ohjeistaa selvästi omahoidon tuen toteutuksesta osana kouluympäristössä annettavaa tukea. Diabeteksen hoidosta koulupäivän aikana tulisi ohjeistaa erikseen, kuten lainsäädäntöviittauksiltaan ja osin hoitokäytäntöjen osalta vanhentuneessa toimintamallissa diabeteksen hoidosta koulupäivän aikana (STM & OKM 2010).

Lausunnon tiivistelmä

Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä.

-

Tuominen-Lozic Laura
Suomen Diabetesliitto ry